

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru.

Kos XL. — Izdan in razposlan dne 10. maja 1902.

Vsebina: Št. 91. Zakon o ustanovitvi poklicnih zadrug kmetovalcev.

91.

Zakon z dne 27. aprila 1902. l.

o ustanovitvi poklicnih zadrug kmetovalcev.

S pritrditvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem tako:

Zadružni okoliš.

§. 1.

Po tem zakonu in po deželnih zakonih, ki se izdadó na njegovi podstavi, se ustanovi praviloma v vsakem sodnem okraju ena poklicna zadruga kmetovalcev za ta okraj in v vsaki deželi zadruga za obseg dežele. Te zadruge se imenujejo okrajne in deželne zadruge kmetovalcev.

Deželno zakonodajstvo pa lahko zaukaže, da se naj zadruge ustanové izjemoma samo v posameznih delih dežele in samo za te dele, in vrhu tega lahko izda določila, po katerih se v dotični deželi ali v posameznih delih te dežele ustanavljajo

- a) tudi občinske zadruge kmetovalcev za obseg ene ali več krajnih občin (župnih okrajev),
- b) za kak sodni okraj več nego ena okrajna zadruga kmetovalcev,
- c) za dva ali več sodnih okrajev samo ena okrajna zadruga kmetovalcev,
- d) več deželnih zadrug kmetovalcev ali

e) poklicne zadruge kmetovalcev za posamezne skupine kmetovalcev (§. 3, odstavek 4).

Deželnemu zakonodajstvu se tudi pridržuje ustanoviti določila o ločitvi in združitvi okolišev že ustanovljenih poklicnih zadrug.

Namen.

§. 2.

Namen teh poklicnih zadrug kmetovalcev je v tem, da se izboljšajo npravne in gmotne razmere kmetovalcev negovaje duh edinstva, z medsebojnim poukom in podporo, ohrano in povzdigo stanovske zavesti, z zastopanjem stanovskih koristi zadružnikov in pa s pospeševanjem njihovih gospodarskih koristi.

Udje.

§. 3.

Udje poklicnih zadrug kmetovalcev so po navadi vsi lastniki, užitni lastniki in uživalci kmetijskih ali gozdarskih nepremičnin, ki niso niti izključno posvečene prijetnostnim namenom niti vpisane v železniški knjigi. Vsak lastnik, užitni lastnik in uživalec pripada kakor ud tisti poklicni (okrajni, občinski) zadrugi kmetovalcev, v katere okolišu leže kmetijske ali gozdarske nepremičnine, ki so v njegovi lasti, užitni lasti ali užitku.

Lastniki, užitni lastniki in uživalci nepremičnin, ki leže v več zadružnih okoliših, so udje vsake za

dotične okoliše ustanovljene poklicne (okrajne, občinske) zadruge kmetovalcev.

Podrobnejša določila, katera zemljišča je v zmislu tega zakona šteti za kmetijske ali gozdarske nepremičnine, in ali mora kaka nepremičnina doseči kako najmanjšo mero površine ali donosa, da osnuje za lastnika, užitnega lastnika in uživalca članstvo poklicne zadruge, se pridržujejo deželnemu zakonodajstvu.

Deželno zakonodajstvo lahko določi, da ustanovne lastniki, užitni lastniki in uživalci zemljiških kompleksov, ki presegajo kako največinsko izmero površine ali donosa, posebne poklicne zadruge kmetovalcev (§. 1, odstavek 2, lit. e).

§. 4.

V dvomu o članstvu, ki gre lastniku, užitnemu lastniku in uživalcu kake nepremičnine po §. 3, odloča politično okrajno in v zadnji stopnji politično deželno oblastvo.

Deželno zakonodajstvo lahko o tem določi, ali je pred temi odločbami zasliševati samoupravna oblastva.

§. 5.

Udje deželne zadruge kmetovalcev so vsi udje v deželi obstoječih okrajnih (občinskih) zadrug, nadalje vsi udje posebnih poklicnih zadrug, ki jih je morda ustanovilo deželno zakonodajstvo v zmislu §. 1, odstavka 2, lit. e.

Ako se v kaki deželi ustanovi več deželnih zadrug, naj deželno zakonodajstvo določi, kateri deželni zadrugi pripadajo posamezne okrajne zadruge in morda ustanovljene posebne poklicne zadruge.

§. 6.

Udje poklicnih zadrug kmetovalcev so upravičeni, svoje zadružne pravice in dolžnosti, izvzemši vedno lastniku ostajajočo dolžnost plačil, ki jih je dajati zadrugam po tem zakonu, prenesti na zakupnike ali užitne upravičence po §. 1103 o. d. z.

Deželno zakonodajstvo lahko izda določila, po katerih se zgodi po pravu ta prehod zadružnih pravic in dolžnosti na osebe, oznamenjene v odstavku 1.

Deželno zakonodajstvo lahko tudi določi, da je osebe, ki so v razmerju kontadinov in kolonov, smatrati za ude poklicnih zadrug.

§. 7.

Zadružne pravice in dolžnosti izvršuje za varovance lastnike, užitne lastnike in uživalce zakoniti zastopnik, za juristične osebe pooblaščenec, ki se postavi, za več solastnikov, užitnih lastnikov in uživalcev zastopnik, ki ga volijo iz svoje srede.

§. 8.

Zastopstvo, ki se vrši po §§. 6 in 7, in pa vsako izpremembo tega razmerja je naznaniti zadruzi.

Zadružni organi.

§. 9.

Opravila poklicnih zadrug kmetovalcev oskrbujejo zadružni organi.

Podrobnejša določila o sestavi, volitvi in poslih zadružnih organov, potem o aktivni in pasivni volilni pravici zadružnikov in njihovi glasovalni pravici v zadružnih zborih se pridržujejo deželnemu zakonodajstvu.

Deželno zakonodajstvo lahko zaukaže, da se

- a) v posameznih selskih občinah (župnih okrajih) dežele, ako tam še ni namerjana ustanovitev občinskih zadrug (§. 1, odstavek 2, lit. a), postavijo zakupniki za krajevne organe okrajnih zadrug;
- b) v deželi obstoječim kmetijskim zadrugam, zvezam ali društvom in potem takim združbam, ki se pečajo s pospeševanjem kmetijskih in gozdarskih industrij, dovoli pravica zastopanja v zadrugah oziroma njihovih odborih;
- c) posestnikom graščinskih ozemelj, ki so izven občinske zveze, prizna volilna pravica za odbore občinskih zadrug;
- d) morejo za ude zadružnih odborov sprejemati tudi osebe, ki so si kakor kmetijski uradniki ali graščinski oskrbniki, udje načelstva ali uradniki kmetijskih ali gozdarskih društev, zadrug in sličnih združeb, kakor ravnatelj, učitelji itd. kmetijskih ali gozdarskih učilišč, kakor živinozdravniki ali kako drugače pridobili posebnih zaslug za pospeševanje kmetijstva ali gozdarstva; vendar morajo biti vsaj tri četrtine udov zadružnega odbora, in pa načelnik ter njegov namestnik udje zadruge, ki imajo volilno pravico

Sestava in pravila.

§. 10.

Določila o sestavi poklicnih zadrug kmetovalcev in pa o postavljanju in vsebini združnih pravil se pridržujejo deželnemu zakonodajstvu.

Pravila, ki jih mora odobriti politično deželno oblastvo doprašavši deželni odbor, naj obsegajo zlasti predpise o:

- a) pravicah in dolžnostih združnikov;
- b) organih zadrug in njihovih oblastih;
- c) združnih zborih;
- d) sedežu zadruga;
- e) potrebostih za veljavno sklepanje;
- f) napravi združnih katastrof;
- g) nastavljanju in odpuščanju združnih uradnikov;
- h) razlogih, iz katerih se lahko kaka izvolitev odkloni, in o posledicah neopravičene odklonitve;
- i) obliki naznanil zadruga;
- k) opravnem redu;
- l) računstvu.

Področje.

§. 11.

Področje poklicnih zadrug kmetovalcev je omejeno z njih namenom, ustanovljenim v §. 2.

Načelno izključeno je, da bi se poklicne zadruga udeleževale pridobitnih podjetij katerekoli vrste, torej zlasti, da bi se udeleževale pridobitnih in gospodarskih zadrug ali posojilnic, dajaje prispevke ali prevzemaje delnice ali odgovorne dolžnosti.

Te zadruga imajo po določilih, ki se ustanové z deželnim zakonodajstvom in z ustavom, zlasti naslednje naloge:

- a) posredovati nakup kmetijskih potrebščin, ki jih potrebujejo združniki v svojem obratu;
- b) posredovati prodajo kmetijskih pridelkov združnikov, zlasti tudi za oskrbo vojaške potrebščine;
- c) izpodbujati ustanovitev in pospeševati ter nadzorovati pridobitne in gospodarske zadruga za ustanovitev skladišč in žitnic za skladanje in

skupno prodajo kmetijskih pridelkov, potem za ustanovitev velikih kleti, planšarnic, klavnic, pečnic in drugih za skupno podelavo in uporabo kmetijskih pridelkov določenih podjetij;

- d) izpodbujati ustanovitev in povspesovati zadruge in drugačne združitve, ki si stavijo nalogo gojiti kmetijstvo in gozdarstvo ali drugače dvigniti gospodarske razmere kmetovalcev ali gozdarjev;
- e) izpodbujati ustanovitev novih posojilnic in povspesovati ali združevati obstoječe posojilnice, zlasti Raiffeisenove posojilnice v gojitve osebnega in lombardskega kredita;
- f) posredovati med združniki in deželnimi hipoteknimi bankami, kadar se najmejo hipotekna posojila, ki se ne dadó odpovedati in so zavezana razdolžni sili;
- g) prosredovati konverzijo visoko obrestnih hipoteknih dolgov v niže obrestne, odpovednih v neodpovedne, razdolžni sili zvezane hipotekne dolgove;
- h) sodelovati ob uravnavi, upravi in zaznamenilu cen kmetijskih borz in trgov in pa privzemati ude poklicnih zadrug za razsodišča borz za pridelke v okviru vsak čas o borzni uredbi obstoječih pravil;
- i) sodelovati ob izvršitvi zavarovanja življenja, bolniškega zavarovanja, zavarovanja proti nezgodam, za onemoglost in starost oseb, ki delajo v kmetijstvu in gozdarstvu, in pa sodelovati ob izvršitvi zavarovanja zoper ogenj, točo in zavarovanja živine, končno sodelovati ob izvršitvi zemljedelstvenih zakonov, kolikor se zadruga privzema k tem nalogam po posebnih določilih;
- k) pospeševati kmetijsko šolstvo in pa prirejati predavanja in zborovanja za povzdigo kmetijskih znanosti;
- l) oskrbovati kmetijsko statistiko;
- m) izkazovati in posredovati delo in pa urejevati pogodbe s kmetijskimi delavci z izdajo pogodbenih obrazcev itd.;
- n) skrbeti za izvršitev semenskega prigleda in za promet združnikov s kmetijskimi poskuševališči;
- o) posredovati pravno pomoč za združnike;
- p) sestavljati razsodiški odbor za prostovoljno poravnavo sporov, nastajajočih med združniki

udi in njihovimi pomožnimi delavci iz delovnega in meznega razmerja ali med zadrugo in njenimi udi ali med posameznimi združnimi udi;

- q) sprožiti in pospeševati zlaganje zemljišč in pa podpirati izvršitev melioracij (drenaž, namakalnih naprav, globokega oranja itd.).

Nadalje gre poklicnim zadrugam kmetovalcev pravica podajati v vseh stanovske in gospodarske koristi kmetovalcev zadevajočih stvarih mnenja in predloge državnim ali samoupravnim oblastvom na njih zahtevanje ali iz svojega nagiba. Ob odredbah države ali samoupravnih korporacij v pospeševanje zemljedelstva, zlasti na polju podporništvu in izboljševalstva naj sodelujejo po natančnejših določilih, načelno za to izdanih ali dogovorjenih v posameznem primeru.

Cesarska in občinska oblastva okoliša kake deželne zadruge, vse kmetijske zadruge, hranilnice in posojilnice, prometna podjetja, zavarovalnice in pa posamezni kmetovalci okoliša so dolžni dajati deželni zadrugi na njeno zahtevanje za izpolnjevanje njenih dolžnosti potrebna pojasnila, dajati potrebne izkaze in deželno zadrugo sploh podpirati v njenem delovanju.

Pravno stališče.

§. 12.

Poklicne zadruge kmetovalcev ne spadajo pod določila zakona z dne 9. aprila 1873. l. (drž. zak. št. 70) o pridobitnih in gospodarskih zadrugah.

Za obveznosti poklicnih zadrug jamči samo zadruga kakor juristična oseba.

Zadrugo zastopa sodno in izvensodno njen načelnik ali njegov namestnik. Vendar morajo biti listine, s katerimi naj se utemeljujejo obveznosti proti tretjim osebam, podpisane po načelniku in enem udu združnega odbora. Ako zadeva listina kako opravilo, za čigar sklep je potrebno pritrnilo združnega odbora ali kako višje odobrilo, se mora v listini vrhu tega počititi pritrnilo ali odobrilo s soppodpisom dveh udov združnega odbora.

Združni prispevki.

§. 13.

Tako ustanovne stroške poklicnih zadrug kmetovalcev kakor izdatke, ki se proračunijo z vsakim

letnim sklepom za prihodnje leto, všteti kak iz minolega leta ostali dolgovni prebitok je založiti s prispevki združnikov, ako se ne plačajo z drugimi prejemki.

Prispevki se pobirajo v obliki doklad k državni zemljarini.

Deželno zakonodajstvo določi, od katerega odstotnega postavka državnega davka počenši potrebuje naložitev doklad kakega odobrila. Deželno zakonodajstvo določi tudi odstotni postavek državnega davka, katerega sploh ne smejo preseči doklade.

§. 14.

Te doklade pobirajo isti organi in z istimi sredstvi kakor državno zemljarino, in doklade uživajo vse zakonite zastavne in prednostne pravice, ki gredo zemljarini.

§. 15.

Zoper nalog, izdan na podstavi §. 14, za plačilo združnih prispevkov je v 30 dneh po obvestilu dovoljen rekurz na politično okrajno oblastvo in v drugi in zadnji stopnji na politično deželno oblastvo.

Proračun in računski sklep.

§. 16.

Deželno zakonodajstvo naj izda določila o sestavi in preskušnji proračunov in računskih sklepov, ter naj določi, v koliko se prebitki, ki se pokažejo ob računskem sklepu, porabijo za ustanovitev rezervnega zaklada ali se prenesejo kakor prejemki na prihodnji proračun.

§. 17.

Ako kaka poklicna zadruga opusti zadostiti dolžnostim za naložitev združnih prispevkov, sestavo proračuna in računskega sklepa in kako dotacijo rezervnega zaklada, ki ji gredo po §§. 13 do 16, izvrši te naredbe politično okrajno, oziroma deželno oblastvo, po okolišu, ki pride v poštev za dotično poklicno zadrugo.

Zastopstvo vlade in deželnih odborov.**§. 18.**

Poljedelsko ministrstvo in politično deželno oblastvo imata pravico pošiljati v odbor deželnih zadrug po enega zastopnika.

Deželno zakonodajstvo lahko določi, da pošlje deželni odbor tudi enega zastopnika v odbor deželnih zadrug, ter da v deželah, v katerih so okrajni zastopi, tudi ti zastopi lahko pošljejo zastopnika v odbore dotičnih okrajnih zadrug.

Deželni kulturni sveti.**§. 19.**

V tistih deželah, v katerih obstojé na podstavi deželnih zakonov okrajne zadruge kmetovalcev ali deželni kulturni svet, mora deželno zakonodajstvo ob uvedbi v tem zakonu omenjene organizacije poklicnih zadrug ustanoviti natančnejša določila o razmerju te organizacije k imenovanim združbam.

Pri tem naj veljajo zlasti naslednja načela:

- a) obstoječe okrajne zadruge kmetovalcev je premeniti v poklicne zadruge v zmislu tega zakona;
- b) deželne kulturne svete je ali premeniti v deželne zadruge kmetovalcev ali vendar vsaj tako preustrojiti, da se njihova organizacija zgradi na podstavi po tem zakonu ustanovljenih okrajnih (občinskih) zadrug kmetovalcev, in da morejo prevzeti s tem zakonom deželnim zadrugam kmetovalcev odkazane dolžnosti in pravice, vštevši pravico pobirati prispevke potom nalaganja doklad (§. 13).

V vsaki deželi, v kateri je kak deželni kulturni svet z odseki, ločenimi po narodnostih, je ob poprej oznamenjenem preustroju pridržati to razdelitev, ob izprembe deželnega kulturnega sveta pa je ustanoviti tem odsekom primerno število deželnih zadrug; tudi je odkazavši okrajne (občinske) zadruge posameznim odsekom deželnega kulturnega sveta, oziroma deželnim zadrugam pridržati razdelitev po narodnostih, obstoječo za odseke deželnega kulturnega sveta. Ako je po dosedanjih določilih obravnavanje posameznih stvari ali uprava določenih zavodov v deželnem kulturnem svetu dopustna po skupnem organu ali s skupnim sodelovanjem ob obeh odsekih, se pridružuje deželnemu zakonodajstvu izdati določila o nadaljnjem skupnem obravnavanju takih stvari, oziroma skupni upravi takih zavodov.

(Slovenisch.)

Ob takim preustroju ali preuredbi deželnega kulturnega sveta gre deželnemu zakonodajstvu, gledé sestave in pravil (§. 10), nadalje gledé zaloge stroškov, sestave proračuna in računskega sklepa (§§. 13, 16, 17), končno gledé zastopstva vlade in dežele v zadrugah (§. 18) izdati določila, ki zmislu primerno ustrezajo uredbi navedenih stvari, doslej ustanovljeni z dotičnim deželnim zakonom o deželnem kulturnem svetu.

Ako v kaki deželi sicer ni na zakoniti podstavi obstoječega deželnega kulturnega sveta, temveč ako obstoja na ustavna določila se opirajoča kmetijska družba, ki za dotično deželo v resnici oskrbuje zakonito deželnim kulturnim svetom odkazane naloge na polju zemljedelstva, se lahko deželno zakonodajstvo na tisto kmetijsko združbo primerno ozira v namen preuredbe v poklicne zadruge, ki jih je ustanoviti po tem zakonu.

Z v e z e.**§. 20.**

V zmislu tega zakona v kaki deželi ustanovljene poklicne zadruge kmetovalcev se lahko združijo v zveze v namen izpolnjevanja skupnih gospodarskih nalog.

Pregledovanje.**§. 21.**

Poslovodstvo občinskih in okrajnih zadrug kmetovalcev in pa v zmislu §. 1, odstavka 2, lit. e ustanovljenih posebnih poklicnih zadrug podleži pregledovanju po prvih nadrejenih zadrugah.

Za pregledovanje poslovodstva deželnih zadrug je poklican deželni odbor.

Podrobnejša določila o izvrševanju tega pregledovanja ustanovi deželno zakonodajstvo.

Više nadzorstvo.**§. 22.**

Poklicne zadruge kmetovalcev so gledé zakonitosti svojega delovanja pod nadzorstvom političnih oblastev in v zadnji stopnji poljedelskega ministra.

Ako kaka poklicna zadruga stori kako zdatno ali nadaljevano nezakonitost, lahko politično deželno

oblastvo doprašavši deželni odbor odredi razpust (odstavo od urada) vodilnih organov in proglasi, da so njih krivi udje na določen, pet let ne presegajoč čas izgubili pasivno volilno pravico za vodstvo zadruga.

Nadrobnejša določila o izvrševanju nadzorstva se ustanové ukazoma.

Deželnemu zakonodajstvu se pridržuje ustanoviti določila o razpustu poklicnih zadrug.

Pristojbinske oprostite.

§. 23.

Poklicnim zadrugam kmetovalcev gredó gledé kolkovnin in neposrednih pristojbin nastopne ugodnosti:

- a) pristojbinska prostost za prejemna potrdila o zadružnih prispevkih in pa za vpis zakonite ali eksekutivne zastavne pravice za nje;
- b) pristojbinska prostost za pogodbe, ki jih sklepajo poklicne zadruga v zmyslu tega zakona s pridobitnimi in gospodarskimi ter drugačnimi zadrugami in zvezami;
- c) pristojbinska prostost za pravila poklicnih zadrug;

d) osebna pristojbinska oprostitev gledé njihovih vlog in dopisov z javnimi oblastvi in uradi izven sodnega postopanja;

e) pristojbinska prostost za knjige in opravilne zapise poklicnih zadrug, ki jih pišejo edino le o pravnih razmerjih zadruga k njenim udom;

f) oprostitev od pristojbinskega nedomestka gledé premične imovine; gledé nepremične imovine podleže pristojbinskemu nadomestku v izmeri $1\frac{1}{2}$ odstotka vrednosti s pristojstvom vred.

§. 24.

Ta zakon stopi v vsaki deželi v moč hkratu z deželnim zakonom, ki se sklene na podstavi tega zakona.

§. 25.

Izvršiti ta zakon je naročeno Mojim ministrom za poljedelstvo, notranje stvari in finance.

Na Dunaju, 27. dne aprila 1902.

Franc Jožef s. r.

Koerber s. r.

Böhm s. r.

Giovanelli s. r.